

3) *introduction of the subject “Environmental Safety of Civil Aviation” into the curricula of all specializations of Flight Academy of the National Aviation University;*

4) *development of subject programs with the maximum approximation of ecological knowledge to the specifics of the student/cadet’s professional activity;*

5) *creation of ecological management of educational innovations in higher education institutions;*

6) *development and implementation of the sustainable environmental concept development in education institutions, the ultimate goal of which may be to obtain the title of “Green University”.*

This definition is used to determine the environmental level of higher education institutions in the EU (“sustainability” or “greencampus”).

To our deep conviction, it is a sign of a civilized society existence when we form a careful attitude to environment among young people, so environmental awareness-building and culture is instrumental in harmonizing of a man and nature relationship. We are confident that only a collaborative work in the environmental sphere in Ukraine development will help to unite efforts of administrative institutions, municipal government, science, education, business and public for the benefit of effective and comprehensive decision of environmental problems of this country.

Conclusions. *Summing up in the course of our research we analyzed the level of students and cadets’ ecological knowledge in Kropyvnytskyi, we described the activities of Flight Academy of the National Aviation University in the process of environmental awareness and culture formation for youth, teachers and staff of Flight Academy of the National Aviation University.*

Having a great experience, staff and authorities of Flight Academy are focusing all their efforts on environment preserving and forming a careful attitude towards it in the educational process.

Key words: *environment, sustainable development, educational process, greening education, aviation specialists, ecological culture, ecological consciousness.*

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051]:159.923.5

Тетяна Григоренко

Уманський державного педагогічний

університет імені Павла Тичини

ORCID ID 0000-0002-4616-6853

DOI 10.24139/2312-5993/2020.09/130-140

ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА В УМОВАХ ОСВІТНЬО-КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО

У статті виявлено недооцінювання потенціалу ЗВО щодо забезпечення можливостей формування професійної компетентності студентів-філологів в умовах освітньо-комунікативного середовища. Визначено напрями формування майбутнього вчителя-філолога в умовах освітньо-комунікативного середовища ЗВО. Акцентовано увагу на міждисциплінарному аспекті професійної підготовки вчителя-філолога, адже складовими змісту такої підготовки є творче поєднання філологічної й педагогічної освіти. Обґрунтовано створення комунікативно-освітнього середовища, що забезпечує максимальний ступінь індивідуалізації, формування стійких пізнавальних інтересів і мотивів у студентів, скорочення часу на освоєння

матеріалу, зняття напруженості, стимулювання пізнавальної активності й самостійності, розвитку творчих здібностей.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів-філологів, освітньо-комунікативне середовище ЗВО, філологічна освіта, філолог, професійно-педагогічна діяльність, лінгвістична компетентність, мовна компетенція, інформаційні технології.

Постановка проблеми. Сучасним напрямом розвитку педагогічної освіти є докорінне оновлення її змісту відповідно до вимог чинних академічних і професійних стандартів, орієнтованих на підвищення якості підготовки вчителів-філологів, які повинні мати ґрунтовні професійні знання, уміти поповнювати їх самостійно і бути конкурентоздатними в умовах реалізації концепції нової української школи. Відповідно, реформування вищої педагогічної освіти потребує вдосконалення змістового та інформаційно-технологічного забезпечення. Виявлено недооцінювання потенціалу ЗВО щодо забезпечення можливостей формування професійної компетентності в умовах освітньо-комунікативного середовища.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми професійної підготовки вчителів-філологів охоплюють широке коло питань, які є актуальними для вітчизняних та зарубіжних дослідників. З метою детального аналізу сучасного наукового дискурсу порушеної проблеми дослідження нами здійснено систематизацію наукових праць дослідників за окремими напрямками:

- особливості професійної підготовки вчителів-філологів, у зарубіжному досвіді (Н. Бідюк, О. Зіноватна, С. Калашнікова, О. Матвієнко, Н. Муқан, Л. Черній, М. Левринц та ін.);

- загальнопсихологічні аспекти формування вчителя-філолога як професіонала та творчої мовної особистості, учасника суспільних відносин (С. Аверинцев, Г. Андреєва, М. Арнаудов, Л. Бабенко, Л. Виготський, Н. Гальскова, О. Куцевол, В. Маслова, С. Рубінштейн, Н. Хомський та ін.);

- лінгводидактичні, методичні та соціолінгвістичні засади професійної підготовки вчителів-філологів (О. Бігич, М. Вашуленко, М. Вовк, Т. Ганічева, С. Данилюк, Г. Лозанов, В. Коваль, Л. Мацько, Л. Морська, С. Ніколаєва, Н. Остапенко, О. Семенов, Т. Симоненко, Л. Щерба, М. Ячменик та ін.).

Мета статті – обґрунтувати напрями формування майбутнього вчителя-філолога в умовах освітньо-комунікативного середовища ЗВО.

Методи дослідження. Досягнення мети передбачало застосування низки методів: загальнонаукових – аналіз, синтез, абстрагування й узагальнення, що уможливили формування майбутнього вчителя-філолога в умовах освітньо-комунікативного середовища ЗВО; структурно-логічний

аналіз – дозволив окреслити проблему формування майбутнього вчителя-філолога в умовах освітньо-комунікативного середовища ЗВО.

Виклад основного матеріалу. У контексті порушеної проблеми вважаємо за доцільне наголосити на міждисциплінарному аспекті професійної підготовки вчителя-філолога. Складовими змісту такої підготовки є творче поєднання філологічної і педагогічної освіти. Філологічна освіта безпосередньо пов'язана з вивченням мови і літератури. Термін «філологія» походить від грецького *φιλολογία* – «любов до слова». Уперше у другій половині XVIII ст. до наукового обігу його ввів засновник німецької класичної філології Ф. Вольф зі значенням вивчення культури, мови та діянь греків і римлян. Класична філологія вивчала давні мови та літератури, згодом, у XIX ст., предмет філології розширився, зорієнтувавшись на національні мови й літератури. Предметом філології науковець називав сукупність відомостей і повідомлень, які ознайомлюють з діяннями і долями, політичним, науковим і домашнім становищем греків і римлян, їх культурою, мовами, мистецтвом і науками, звичаями, релігіями, національним характером і способом думок (Кремінь, 2008). У словнику В. Даля дається визначення філології як науки, що вивчає мертві чи живі мови (Даль, 2008).

Сучасна філологія розкривається як сукупність гуманітарних наук, які вивчають культуру народу, виражену в мові та літературній творчості. Вона є інструментом порозуміння, що допомагає виконанню одного з головних людських завдань – зрозуміти іншу людину, іншу епоху та іншу культуру, а також як моральність, оскільки філологія відучує людину від духовного егоцентризму через залучення до культури інших (Гаспаров, 2001).

Предметом філології С. Аверинцев обґрунтував сукупність відомостей і повідомлень, які ознайомлюють із діяннями і долями, політичним, науковим і домашнім становищем греків та римлян, їх культурою, мовами, мистецтвом і науками, звичаями, релігіями, національним характером і способом думок. Науковець досить переконливо схарактеризував філологічний простір як співдружність гуманітарних дисциплін – лінгвістичної, літературознавчої, історичної та інших, що вивчають історію і сутність духовної культури людства через мовний і стилістичний аналіз писемних текстів. Дослідник указував, що «філологія вбирає у свій кругозір всю ширину і глибину людського буття, перш за все, буття духовного, допомагає зрозуміти іншу людину (іншу культуру, іншу епоху)» (Аверинцев; Аверинцев, 1972).

Російська дослідниця О. Ковтун визначає філологію як навчання створення, інтерпретації й поширення різних типів текстів, тобто здійснення

міжособистісної, масової, зокрема крос-культурної і міжнаціональної комунікації. У такій інтерпретації сутність цього терміну зводиться до терміну «*філологічна освіта*». Термін «філологічна освіта» науковці тлумачать як систему підготовки фахівців з мов та літератур – лінгвістів, літературознавців, викладачів, учителів, перекладачів, її мета – озброєння студентів систематичними спеціальними знаннями, практичними навичками й уміннями роботи з текстом (Ковтун, 2007). З огляду на функціональні характеристики *філолог* може реалізовувати свої знання та вміння в науковій, літературно-видавничій та освітній галузях, засобах масової інформації, PR-технологіях, у різноманітних фондах, спілках, фундаціях гуманітарного спрямування, музеях, мистецьких і культурних центрах тощо.

Філологічна освіта має на меті формування наукового філологічного світогляду та філологічної компетентності, що містить систему обов'язкових лінгвістичних і літературознавчих знань, знання мови, історії та типології літературних текстів, навички і вміння лінгвістичного та літературознавчого аналізу творів, перекладу, філологічну ерудицію й інтуїцію, належне мовне виховання та інтелігентну мовну поведінку (Кремінь, 2008, с. 958). Професійна філологічна освіта потрібна вчителям-словесникам, викладачам мов і літератур, журналістам, перекладачам. Як напрям підготовки, вона містить предметні поля перекладу, редагування художніх текстів, прикладної лінгвістики тощо.

Об'єктами вивчення та професійної діяльності філологів є мови (у теоретичному, практичному, синхронному, діяхронному, діалектологічному, стилістичному, соціокультурному аспектах), українська і зарубіжна художня література, усна народна творчість, стилістика, переклад, прикладна лінгвістика, міжкультурна комунікація в усній і письмовій формі. Професійні функції майбутніх філологів полягають в аналізі, творенні, перекладі, трансформації, оцінюванні письмових та усних текстів різних жанрів і стилів (як із науково-дослідною, критично-аналітичною, так і з прикладною метою), майстерному оперуванні комунікативними стратегіями і тактиками, кваліфікованому використанні мови в розробці комп'ютерних програм, стандартизації та уніфікації науково-технічної термінології, розробленні методів і технологій автоматичного анування, реферування, організації успішної комунікації різними мовами. З урахуванням цього зміст професійної підготовки філологів становить система базових наукових теорій, концепцій, принципів, категорій, методів і понять філології.

У зв'язку з педагогічним освітнім компонентом у підготовці вчителів-філологів вагоме значення має психолого-педагогічна складова, орієнтація змісту освіти на *педагогічну* площину.

Багатогранною, сформованою особистістю бачив учителя-філолога видатний український педагог В. Сухомлинський. У час, коли «словесному вихованню» приділяли другорядну роль, у його книзі «Серце віддаю дітям» висвітлюються форми роботи в педагогічному колективі, спрямовані саме на формування філологічної освіти. «У руках вихователя слово, – наголошував великий педагог-гуманіст, – такий могутній засіб, як музичний інструмент у руках музиканта, як фарби в руках живописця, як різець і мармур у руках скульптора... без живого, трепетного, хвилюючого слова немає школи, педагогіки. Слово – це нібито той місток, через який наука виховання переходить у мистецтво, майстерність» (Сухомлинський, 1976).

Підготовка вчителів філологічних спеціальностей, на думку М. Пентилюк, потребує нових підходів і стратегій, що відповідають запитам сучасного суспільства. Виховати в молодого покоління повагу й любов до української мови як рідної і державної, забезпечити якісне володіння нею в усіх сферах суспільного життя – завдання, що потребує нових підходів до сприйняття й розуміння ролі мови в суспільстві, оновлення та розбудови методики її навчання в усіх типах закладів освіти. Завдання вищої школи – надання можливості саморозвитку особистості, сприяння пошуку власної індивідуальності, самореалізації, що є головним у мовній освіті і професійній підготовці педагогічних кадрів. Сучасний навчально-виховний процес у середній та вищій школі ставить за мету опанувати вербальне спілкування, а предметна методика прагне визначити орієнтири, підходи, установити закономірності, методи, прийоми й засоби навчання мови. У лінгводидактиці розробляються технології, методи і прийоми навчання основних аспектів мови (особистісно орієнтованого, компетентнісного, когнітивно-комунікативного, діяльнісного) та видів мовленнєвої діяльності (рецептивного й продуктивного мовлення) тощо (Пентилюк, 2014).

Специфіка професійної діяльності, а відтак компетентності вчителя-філолога полягає в тісному переплетінні педагогічної компетентності й ключових компетентностей власне філолога. З огляду на це зазначимо, що майбутній учитель-філолог як фахівець має вміти аналізувати й готувати навчальний матеріал, який потребує від нього лінгвістичної компетентності (формування знань про лінгвістику як науку, загальних відомостей про мову тощо); культурологічної компетентності, що включає відомості про мову як національно-культурний феномен; педагогічної компетентності

(усвідомлення ролі вчителя, конструювання власного педагогічного досвіду); психологічної компетентності, яка охоплює вміння оцінювати здібності, можливості, психологічні особливості; комунікативної компетентності (уміння правильно користуватися вербальними й невербальними засобами в процесі спілкування); методичної компетентності (володіння дидактичними методами й прийомами та вміння застосовувати їх у процесі навчання); інформаційної компетентності (робота з інформацією в професійно-педагогічній діяльності).

Заслужують на увагу дослідження учених щодо формування методичної компетентності вчителя-філолога. Поняття «методичної компетентності» можна визначити як: знання змісту навчання (нормативно-законодавча база, програми, навчальні плани, підручники), досконале володіння методикою викладання, глибокі знання з дидактики, сучасних тенденцій та методичних особливостей вивчення філологічних дисциплін, мотивація педагога-філолога на підвищення професійного рівня, здатність планувати, аналізувати свою діяльність, ставити мету, визначати проблеми й шляхи їх подолання, вибирати традиційні та інтерактивні форми, методи, прийоми навчання, запроваджувати інноваційні, інформаційно-комунікаційні технології, уміння прогнозувати, узагальнювати, популяризувати свій досвід, проєктувати, створювати новий методичний продукт). Українська вчена В. Коваль переконана в тому, що методична компетентність є сукупністю методичних знань, навичок, умінь та індивідуальних, суб'єктивних і особистісних якостей. Ця сукупність функціонує як здатність проєктувати, адаптувати, організовувати, вмотивувати, досліджувати й контролювати навчання, освіту, розвиток школярів засобами навчального предмету (Коваль, 2013). Методична компетентність передбачає також і сукупність педагогічних компетенцій. Наприклад, для вчителя української мови йдеться про зокрема загальнопедагогічні вміння (пов'язані з самореалізацією у сфері педагогічної творчості, оригінальним моделюванням навчально-виховного процесу, творчим мисленням, нестандартним розв'язанням педагогічних ситуацій, проведенням і аналізом уроків, позакласних заходів), спеціальні (які впливають зі специфіки курсу методики української мови, зокрема вміння працювати з навчально-методичною літературою, аналізувати труднощі в засвоєнні учнями мови і добирати шляхи їх подолання, розробляти на основі власного фахового й особистісного досвіду інноваційні методи, технології навчання мови, складати систему мовно-мовленнєвих вправ і завдань, організовувати підготовку до переказів і творів, аналізувати текст із погляду функціонування в ньому мовних одиниць, проєктувати та проводити роботу над різними видами

мовних помилок) і комунікативні (пов'язані з культурою мовлення, технікою виразного мовлення, ефективністю і щирістю спілкування залежно від комунікативної педагогічної ситуації) (Кучерук, Грибан, 2008; Остапенко, 2008).

Досліджуючи лінгвістичну компетентність учителя-філолога, науковці переконані, що її сутність означає володіння знаннями з мови як суспільного феномена і знакової системи, її розвиток, будову та функціонування; застосування мови на основі літературних норм; збагачення лексичного запасу; формування здібностей щодо аналізу мовних фактів із фонетики, лексикології, фразеології, морфології, синтаксису, стилістики; осмислення зв'язків між різними лінгвістичними науками. Високий рівень сформованості згаданої компетентності забезпечить студентам-філологам володіння сумою теоретико-лінгвістичних знань про основні закономірності розвитку системи мови. Це загально-філологічний рівень володіння мовою, який забезпечується, насамперед, *мовною компетенцією*. Практичний рівень володіння мовою, відповідно, передбачає сформованість таких компетенцій: *мовленнєвої* (здатність до адекватної рецепції і продукції мовлення), *дискурсивної* (здатність будувати цілісні, зв'язні й логічні повідомлення різних функціональних стилів), *прагматичної* (володіння стратегією спілкування), *соціолінгвістичної* (здатність до автентичного використання мови в різних соціальних контекстах). Лінгвокраїнознавчий рівень володіння мовою передбачає сформованість *соціокультурної компетенції* (знання про культуру країни виучуваної мови, володіння особливостями вербальної й невербальної семіотики). Теоретичний аналіз наукової літератури, положень сучасних концепцій розвитку педагогічної освіти засвідчив, що у професійній підготовці майбутніх учителів-філологів важливе значення має *самоосвітня компетентність*, яка характеризується здатністю і готовністю до неперервної освіти та самоосвіти у процесі навчання і майбутньої професійної діяльності.

Як бачимо, компетентнісний підхід актуальний для визначення структурних компонентів професійної компетентності та пріоритетності окремих складових. Наукові розвідки учених свідчать про актуальність та багатоаспектність проблеми професійної підготовки учителів-філологів.

Варто зазначити, що традиційна система навчання має низку недоліків, серед яких – домінування словесних методів навчання, активність викладача й пасивність студента, орієнтованість навчальної програми на середнього студента, перенавантаження на пам'ять студентів, представлення інформації в абстрактно-логічній формі; переважання репродуктивних методів навчання, усталена структура заняття, нераціональне використання часу на організацію

продуктивної діяльності студентів, брак застосування інноваційних технологій навчання, інтерактивних методів, відсутність методичних і методологічних підходів та принципів, які б оптимізували формування цілісності й системності знань на заняттях тощо.

Висновки з дослідження та перспективи подальшої розробки. Розв'язання цієї проблеми вбачаємо у створенні комунікативно-освітнього середовища, що забезпечує максимальний ступінь індивідуалізації завдяки широкому використанню інформаційних і комунікаційних технологій, які відкривають не бачені досі перспективи в розв'язанні важливих завдань підвищення ефективності освітнього процесу, формування стійких пізнавальних інтересів і мотивів у студентів, скорочення часу на освоєння матеріалу, зняття напруженості, стимулювання пізнавальної активності й самостійності, розвитку творчих здібностей. Саме інформаційні технології слугують базою для реструктурування навчального матеріалу, в умовах модульної системи навчання, створюють нові можливості, водночас висувають нові вимоги щодо їх ефективного використання в освітньому середовищі ЗВО. До основних дидактичних принципів створення комунікативно-освітнього середовища відносимо: свідомість; наочність; комунікативність; активність; науковість; доступність; міцність; послідовність; систематичність; урахування індивідуальності студента; урахування рідної мови; мінімізація; комплексність і диференційованість; концентричність організації матеріалу, розподіленість навчального матеріалу; інтерактивність навчального матеріалу; мультимедійність надання навчальної інформації; адаптивність до особистісних особливостей майбутніх учителів-філологів; інваріативність щодо різних ІКТ; інтегрованість (взаємопов'язаність) і модульність; демонстраційність прикладів; дискурсивність; подієвість; резервність навчальної інформації; оновлюваність навчальної інформації; оволодіння мовленнєвою поведінкою в сценарних обставинах спілкування.

Феномен освітньо-комунікативного середовища ЗВО настільки складний, що на даному етапі його вивчення маємо безліч підходів і інтерпретацій, що описують його в різних аспектах. Для нашого дослідження важливими є такі положення:

1) відповідно до мети нашого дослідження, будемо розглядати освітньо-комунікативне середовище як умову навчання, виховання та розвитку, тобто сукупність можливостей для прояву здібностей студента-філолога;

2) на підставі психолого-педагогічного аналізу уявлень про освітнє середовище виділяємо три структурні компоненти: соціальний, просторово-предметний та психодидактичний;

3) освітньо-комунікативне середовище не має остаточного, застиглого варіанту; воно передбачає функціонування, а, отже, постійне зміну та розвиток, саме у властивостях, зв'язках, функціях і їх взаємодії полягає розвиток освітнього середовища як цілісної системи;

4) освітнє середовище належить до розряду керованих систем, оскільки всі її зв'язки є інформаційними і обумовлені конкретними обставинами навчально-пізнавального процесу;

5) самоорганізація і ступінь свободи роблять систему відкритою, джерело саморозвитку й перетворення існує безпосередньо в системі;

6) результатом і метою діяльності суб'єктів освітньо-комунікативного середовища є формування інформаційно-комунікаційної компетентності, яка має «надпредметний», загальнонавчальний, загальноінтелектуальний характер.

На підставі аналізу наукового дискурсу трактуємо підготовку майбутніх учителів-філологів в умовах комунікаційно-освітнього середовища ЗВО як системний, неперервний, інтерактивний освітній процес, спрямований на формування їхньої готовності до професійної діяльності й успішного виконання розширеного спектру функцій професійної діяльності, що представлені такими компонентами: навчальним, освітнім, комунікативно-діяльнісним, мотиваційним, соціокультурним, інформаційно-аналітичним, креативним, контрольо-коригувальним, розвивальним, виховним, гностичним, конструктивно-планувальним, організаційним, партнерським.

Перспективи подальшої розробки цього тематичного напрямі вбачаємо в удосконаленні професійної підготовки майбутніх учителів-філологів в умовах створеного освітньо-комунікативного середовища, зокрема, інформаційний обмін, інтерактивний діалог, реалізація внутрішньо- та зовнішньосистемної комунікації, координація комунікативно-педагогічних дій, фіксування та коригування навчальних результатів.

ЛІТЕРАТУРА

- Кремін, В. Г. (ред.) (2008). Філологічна освіта. *Енциклопедія освіти*. К.: Юрінком Інтер (Kremin, V. H. (2008). Philological education. In *Encyclopaedia of Education*. K.: Yurinkom Inter).
- Даль, В. И. *Толковый словарь живаго великорускаго языка*. Режим доступа: <http://slovardalya.ru/description/filologija/42051> (Dal, V. I. *Explanatory dictionary of the living great Russian language*. Retrieved from: <http://slovardalya.ru/description/filologija/42051>).
- Гаспаров, М. Л. (2001). Филология как нравственность. *Записки и выпуски*, (сс. 98-100) (Hasparov, M. L. (2001). Philology as morality. *Notes and statements*, (pp. 98-100)).
- Аверинцев, С. «Похвальное слово филологии»: филология и философия / С. Аверинцев. Режим доступа: <http://ru-philosophy.livejournal.com/1506151.html> (Averintsev, S.

"A word of praise for philology": *philology and philosophy*. Retrieved from: <http://ru-philosophy.livejournal.com/1506151.html>).

- Аверинцев, С. (1972) Филология. *Краткая литературная энциклопедия*, Т. 7, 973-979. Москва (Averintsev, S. (1979). *Philology. Brief literature encyclopedia*, Vol. 7, 973-979).
- Ковтун, Е., Родионова, С. (2007). *Зачем быть филологом сегодня? Презентационная привлекательность филологического образования в России*. Режим доступа: <http://www.philol.msu.ru/~umo/include.php?url=FILE195.htm> (Kovtun, Ye. N. (2007). *Why be a philologist today? Presentational attractiveness of philological education in Russia*. Retrieved from: <http://www.philol.msu.ru/~umo/include.php?url=FILE195.htm>).
- Сухомлинський, В. О. (1976). *Вибрані твори: в 5 т.* Київ: Рад. школа (Sukhomlynskyi, V. O. (1976). *Selected works: in 5 vol.* K.: Soviet school).
- Пентиліук, М. І. (2014) Стратегічні орієнтири підготовки майбутнього вчителя-словесника. *Дивослово*, 11, 2-6 (Pentyliuk, M. I. (2014). Strategic guidelines for training future teachers of teacher of language. *Dyvoslovo*, 11, 2-6).
- Коваль, В. О. (2013). *Теоретичні й методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах*. Умань: ПП Жовтий О. О. (Koval, V. O. (2013). *Theoretical and methodological foundations of professional competence formation of future teachers-philologists in higher pedagogical educational institutions*. Uman: PP Zhovtyi O. O.)
- Кучерук, О., Грибан, Г. *Розвиток креативності у структурі методичної компетентності майбутнього вчителя української мови*. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/peddysk/2008_03/kutcheruk.pdf (Kucheruk, O., Hryban, H. (2008). *Development of creativity in the structure of methodical competence of the future teacher of the Ukrainian language*. Retrieved from: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/peddysk/2008_03/kutcheruk.pdf).
- Остапенко, Н. М. (2008). *Теорія і практика формування лінгводидактичних компетентностей у студентів філологічних факультетів ВНЗ*. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. (Ostapenko, N. M. (2008). *Theory and practice of formation of linguodidactic competences in students of philological faculties of universities*. Cherkasy : Chabanenko Yu).

РЕЗЮМЕ

Григоренко Татьяна. Формирование будущего учителя-филолога в условиях образовательно-коммуникативной среды УВО.

В статье выявлено недооценивание потенциала УВО по обеспечению возможностей формирования профессиональной компетентности студентов-филологов в условиях образовательно-коммуникативной среды. Определены направления формирования будущего учителя-филолога в условиях образовательно-коммуникативной среды УВО. Акцентировано внимание на междисциплинарном аспекте профессиональной подготовки учителя-филолога, ведь составляющими содержания такой подготовки является творческое сочетание филологического и педагогического образования. Обосновано создание коммуникативно-образовательной среды, обеспечивающей максимальную степень индивидуализации, формирования устойчивых познавательных интересов и мотивов у студентов, сокращение времени на освоение материала, снятие напряженности, стимулирования познавательной активности и самостоятельности, развития творческих способностей.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителей-филологов, образовательно-коммуникативная среда УВО, филологическое образование, филолог, профессионально-педагогическая деятельность, лингвистическая компетентность, языковая компетенция, информационные технологии.

SUMMARY

Hryhorenko Tetiana. Formation of the future teacher-philologist in the conditions of the educational and communicative environment of higher education institutions.

The article reveals an underestimation of the potential of higher education institutions to provide opportunities for the formation of professional competence of students of philology in an education and communicative environment. The directions of formation of the future teacher-philologist in the conditions of the educational and communicative environment of higher education institutions are defined. Emphasis is placed on the interdisciplinary aspect of professional training of teachers of philology, because the components of the content of such training are a creative combination of philological and pedagogical education, because the professional functions of future philologists are analysis, creation, translation, transformation, evaluation of written and oral texts (for research, critical-analytical and applied purposes), masterful operation of communicative strategies and tactics, skilled use of language in the development of computer programs, standardization and unification of scientific and technical terminology, development of methods and technologies of automatic annotation, abstracting, organization of successful communication in different languages. With this in mind, the content of professional training of philologists is a system of basic scientific theories, concepts, principles, categories, methods and concepts of philology.

The article states that the future teacher-philologist as a specialist must be able to analyze and prepare educational material that requires linguistic competence (formation of knowledge about linguistics as a science, general information about language, etc.); culturological competence, which includes information about language as a national-cultural phenomenon; pedagogical competence (awareness of the role of the teacher, construction of own pedagogical experience); psychological competence, which includes the ability to assess skills, capabilities, psychological characteristics; communicative competence (ability to use verbal and nonverbal means correctly in the process of communication); methodological competence (mastery of didactic methods and techniques and the ability to apply them in the learning process); information competence (work with information in professional and pedagogical activities).

Creation of a communicative-educational environment is substantiated, which provides the maximum degree of individualization, formation of stable cognitive interests and motives in students, reduction of time for mastering the material, relieving tension, stimulating cognitive activity and independence, development of creative abilities. It is emphasized that training of future teachers of philology in the educational and communicative environment of higher education institutions as a systematic, continuous, interactive educational process aimed at forming their readiness for professional activity and successful performance of an expanded range of professional functions represented by such components as teaching, educational, communicative-activity, motivational, socio-cultural, information-analytical, creative, control-corrective, developmental, educational, gnostic, constructive-planning, organizational, partnership.

Key words: professional training of teachers-philologists, educational and communicative environment of higher education institutions, philological education, philologist, professional-pedagogical activity, linguistic competence, language competence, information technologies.